

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/86717,Wedrzec-sie-do-konsulatu-USA.html>

Fot. Wikimapia.org/stancosty

ARTYKUŁ

Wedrzeć się do konsulatu USA

OKRES HISTORYCZNY

(1980-1990) Epoka Solidarności

Autor: PATRYK PLESKOT 04.10.2021

W grudniu 1986 r. funkcjonariusze kontrwywiadu PRL włamali się do konsulatu amerykańskiego w Krakowie. Złamali szyfry do sejfów, a całą operację udokumentowali fotograficznie.

Codziennych działań operacyjnych prowadzonych po 1956 r. przez Departament II MSW we współpracy z obserwacyjnym Biurem „B” MSW przeciwko zagranicznym dyplomatom nie sposób porównać ze scenami znanymi z filmów szpiegowskich.

W wyjątkowych okolicznościach nadarzała się okazja znacznie atrakcyjnej, ale i niebezpiecznej akcji: włamania do obcej placówki dyplomatycznej.

Zazwyczaj sprowadzały się one do wielogodzinnej żmudnej obserwacji z tzw. stałych punktów zakrytych osób wchodzących do placówek dyplomatycznych – głównie w Warszawie – i je opuszczających. Czasami grupa wywiadowców SB śledziła obcego dyplomatę lub Polaka kontaktującego się z „podejrzanymi” obcokrajowcami.

Nudna, rutynowa robota

Działania kontrwywiadu wobec obcych dyptomatów, określane jako ofensywne, podejmowano rzadko. Polegały one na rozpoczęciu rutynowych procedur – wysyłaniu do ambasad i konsulatów „fałszywych oferentów”, czyli tajnych współpracowników lub po prostu funkcjonariuszy SB. Udawali oni niechętnych ustrojowi obywateli PRL, gotowych zdradzić zachodnim służbom różne tajemnice. Usiłowano również otaczać inwigilowanych dyptomatów tajnymi współpracownikami rekrutowanymi spośród polskiego personelu placówek: sprzątaczek, gospodyń pracujących w mieszkaniach obcokrajowców, kelnerów ich ulubionych restauracji – na ogół zresztą z marnym skutkiem¹.

Bezpieka idzie na włam

W wyjątkowych okolicznościach nadarzała się okazja znacznie bardziej „atrakcyjnej”, ale i niebezpiecznej akcji: włamania do obcej placówki dyplomatycznej.

Niepodobna ustalić dokładnej daty wtargnięcia do amerykańskiej placówki i jej przeszukania.

Gdy w grę wchodziły duże, dobrze zabezpieczone ambasady, zadanie to wydawało się karkołomne, ale w przypadku mniejszych, odosobnionych placówek – takich, jak np. konsulat amerykański w Krakowie – nie była to wcale *mission impossible*. Konsulat USA, otwarty w tym mieście 1 czerwca 1946 r., został już po niespełna roku zamknięty. Podjął pracę ponownie dopiero 5 lipca 1974 r.² To właśnie tam, w krakowskiej kamienicy przy ul. Stolarskiej 9, doszło w grudniu 1986 r. do włamania (a może serii włamań) zorganizowanego przez Departament II MSW.

Nie znamy wielu szczegółów tej akcji, informuje bowiem o niej tylko lakoniczna notatka ze stycznia 1987 r.³

Grudniowy skok rozbudził apetyty kontrwywiadu. Sereda z dumą zapowiadał kolejne przyszłe „działania specjalne” przeciwko amerykańskiemu konsulatu.

Dokument podpisany przez dyrektora Departamentu II Janusza Seredę trafił na biurko samego szefa MSW Czesława Kiszczaka. Wynika z niego, że między 18 a 23 grudnia 1986 r. funkcjonariuszom kontrwywiadu PRL udało się złamać zabezpieczenia sejfu w konsulacie. Nie stwierdzono, by incydent został dostrzeżony przez Amerykanów.

Niepodobna ustalić dokładnej daty wtargnięcia do amerykańskiej placówki i jej przeszukania. W czasie podanym w notatce SB – między 18 a 23 grudnia – kontrwywiad mógł przeprowadzić wszystkie działania operacyjne, które umożliwiły jedną udaną rewizję budynku i otwarcie sejfu. Nie można jednak wykluczyć, że funkcjonariusze bezpieczeństwa włamali się do konsulatu kilka razy. Do notatki dołączono dokumentację fotograficzną ukazującą jego wnętrza i sprzęt mający dowodzić szpiegowskiej działalności dyplomatów.

Grudniowy „skok” z 1986 r. rozbudził apetyty kontrwywiadu PRL. Na końcu dokumentu Sereda z dumą zapowiadał kolejne przyszłe „działania specjalne” przeciwko amerykańskiemu konsulatu.

Fot. z zasobu IPN

Fot. z zasobu IPN

Tekst pochodzi z numeru 5/2021 „Biuletynu IPN”

¹ Więcej na ten temat zob. m.in. w: P. Pleskot, *Dyplomata, czyli szpieg? Działalność służb kontrwywiadowczych PRL wobec zachodnich placówek dyplomatycznych w Warszawie (1956-1989)*, t. 1-2, Warszawa 2013.

² Department of State, Office of the Historian, *A Guide to the United States' History of Recognition, Diplomatic, and Consular Relations, by Country, since 1776: Poland*, <https://history.state.gov/countries/poland> [dostęp: 15 IV 2021 r.].

³ AIPN, 003172/64, t. 9, Informacja dyrektora Departamentu II MSW na temat możliwości kontroli tajnych dokumentów konsulatu USA w Krakowie, styczeń 1987 r. (b.d.d.), k. 33-34.

COFNIJ SIĘ